

Hoe Macron zijn oppositie op touw zette

Op het Plein in Den Haag kregen Kamerleden deze week een krachtige suggestie voor het toekomstige regeerakkoord in hun handen gedrukt: laat een burgerpanel meedenken over het klimaatbeleid. Frankrijk experimenteert al met zo'n burgerpanel. Maar of president Macron er zo blij mee is? En het panel zelf? 'We zijn naïef geweest. Ze hebben ons gemanipuleerd.'

Claire Morcant herinnert het zich nog goed: in augustus 2019 liep ze met haar familie op het strand bij Marseille toen ze werd gebeld.

'Uw telefoonnummer is willekeurig geselecteerd', zeiden ze. 'En toen kwam er een heel verhaal dat eindigde met iets over actrice Marion Cotillard. Ik dacht dat het een grap was en kapte het gesprek af. Twee minuten belden ze opnieuw: mevrouw, we bellen u namens de president.'

Dat bleek geenszins overdreven. In de maanden daarvoor was Frankrijk het toneel geweest van de 'gele hesjes', de protestbeweging die begon met verzet tegen verhoogde brandstofcijzen en uitliep in maandenlange demonstraties door heel het land.

Als uitweg uit de crisis stelde een gelegenheidsformatie van wetenschappers en activisten in een open brief aan de Franse president Emmanuel Macron het idee voor van een burgerparlement. Onder hen de gelauwerde Franse actrice Marion Cotillard (ze won onder meer een Oscar voor haar Édith Piaf-vertolking in *La Vie en Rose*), die daarop werd uitgenodigd op het Élysée. Enkele maanden later kondigde Macron de instelling aan van de Convention Citoyenne pour le Climat, een burgerberaad voor het klimaat.

Een bijzonder experiment: 150 Fransen, gekozen via loting, kregen van de president de opdracht om te

bedenken hoe het land de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met minstens 40 procent kon verminderen ten opzichte van 1990. En dat op een manier die ook sociaal rechtvaardig is.

Het is een idee dat ook buiten Frankrijk in opmars is. In opdracht van de Tweede Kamer onderzocht de voormalige Nationale Ombudsman Alex Brenninkmeijer het idee van burgerpanels zodat het in de kabinetsformatie kan worden besproken. Afgelopen dinsdag toog de Coalitie Burgerberaad Klimaat en Milieu naar het Plein in Den Haag om, ten overstaan van een groep Kamerleden, nogmaals het plan te opperen een burgerberaad van door loting gekozen burgers in te stellen.

Mini-Frankrijk

Morcant, die als ambtenaar werkt in de regio Aix-Marseille-Provence, 'las natuurlijk weleens wat over het klimaat', maar verder was het voor haar een 'vaag onderwerp'. Toch besloot ze mee te doen. 'Het voelde als een kans die je maar eens in je leven krijgt. Ik zag het als mijn burgerplicht.'

En zo werd ze een van de 150 uitverkoren Fransen die in zes weekenden samen tot een klimaatplan zouden komen. 'Een mini-Frankrijk', noemt Morcant het: uit de willekeurig getrokken telefoonnummers werd een selectie gemaakt die Frankrijk moest weerspiegelen qua verdeling in leeftijd, onderwijs,

“Sommige bedrijven behandelden ons als imbecielen

Claire Morcant

Lid van het Franse klimaatpanel

woonplaats, gender. Om zich zo goed mogelijk te informeren, spraken ze met ngo's en wetenschappers, maar ook met werkgeversorganisatie Medef en bestuursvoorzitters van grote bedrijven, zoals de Franse oliemaatschappij Total.

In de tuin van het Élysée presenteerden de 150 vorig jaar zomer het resultaat: een pakket van 149 concrete voorstellen, van het verlagen van de maximumsnelheid tot het beperken van binnenlandse vluchten. Macron beloofde de voorstellen 'zonder filter' voor te leggen aan het parlement, of anders in een referendum te laten beoordelen. Al trok hij wel drie jokers: de snelheidsverlaging ging van tafel, net als een aanpassing van de inleiding van de Grondwet en een dividendbelasting om de plannen te bekostigen.

Op dit moment buigt de Franse Senaat zich over de klimaatwet die op basis van de burgerplannen werd

gemaakt. Maar op straat eisten deelnemers uit de Convention Citoyenne vorige maand samen met tienduizenden Fransen nog een 'echte klimaatwet'. De huidige tekst is volgens hen een slap aftreksel van het oorspronkelijke advies, en werd door hen met een 2,5 beoordeeld.

Gemanipuleerd

Ook Morcant is 'zeer teleurgesteld' in de uitkomst. 'De wet gaat voorbij aan een groot deel van onze ambitie. In het begin zeiden we tegen elkaar: we zijn naïef geweest, ze hebben ons met het burgerpanel gemanipuleerd.' Intussen ziet ze het iets anders. 'We hebben een inkijkje gekregen in de politieke machinerie en zelf ervaren hoe tegenstand werkt. Sommige bedrijven behandelden ons echt als imbecielen. Dat inzicht motiveert om juist tegenwicht te blijven bieden.'

Samen met een groot deel van haar 'collega's' begon ze de organisatie 'Les 150' om voor hun plannen te blijven lobbyen. Een aantal werd zelfs actief in de lokale politiek. 'Macron heeft zijn eigen verzet op touw gezet', zegt Morcant. 'Hij heeft 150 activisten gecreëerd die nu inzien dat we moeten ingrijpen tegen klimaatverandering. Zodra je dat weet, is het extra onbegrijpelijk dat er zo weinig gebeurt.'

Draagvlak voor het klimaatbeleid kon Macron met zijn experiment niet verzekeren, al kwam de weerstand misschien uit een andere

hoek dan verwacht. Toch weerhield het hem niet van een nieuw burgerinitiatief. Kleiner dit keer, en met een beperkte missie; 35 Fransen adviseerden de regering onlangs over het vaccinatiebeleid. Belangrijkste uitkomst: het kabinet moet vooral goed communiceren.

Ook Morcant blijft enthousiast over het idee van 'een Derde Kamer' van gewone Franse burgers die over grote onderwerpen adviseert. 'Mensen zoals jij en ik vertegenwoordigen de burger beter dan politici. We zitten niet vast in een politieke cultuur, we hebben geen financiële belangen. Voor mij is dit de oplossing voor grote vraagstukken in de toekomst, bijvoorbeeld de pensioenhervorming.'

Deze week liet Macron weten voor de beoogde pensioenhervorming - een van zijn belangrijkste verkiezingsbeloften in 2017 - eerst het economisch herstel te willen aankijken.

'Cadeautje'

Voor Morcant zelf was het burgerberaad 'een cadeautje'. 'Ik heb het echte Frankrijk ontmoet', zegt ze. 'Ik leerde daklozen kennen, heb met politici gesproken, bazen van grote bedrijven ontmoet. Het heeft me toleranter gemaakt. En dat we onderling tot echte plannen zijn gekomen, geeft hoop voor de toekomst. Voor mij persoonlijk is het burgerberaad een kleine revolutie geweest.'

Eline Huisman